

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ സുന്ദരകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥
സീതയാ പ്രത്യഭിജ്ഞാനതയാ ചിത്രകൂടേ ഘടിതസ്യ
കാകപ്രസംഗസ്യ ശ്രാവണം ശ്രീരാമസ്യ
ശീഘ്രമാനയനയാഗ്രഹകരണം ഹനുമതേ ചൂഡാമണേഃ
സമർപണം ച

തതഃ സ കപിശാർദുല -
സ്തേന വാക്യേന തോഷിതഃ |
സീതാമുവാച തച്ഛുത്വാ
വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ || 5.38.1 ||

യുക്തരൂപം ത്വയാ ദേവി
ഭാഷിതം ശുഭദർശനേ |
സദ്യശം സ്ത്രീസ്വഭാവസ്യ
സാധ്വീനാം വിനയസ്യ ച || 5.38.2 ||

സ്ത്രീത്വാനു ത്വം സമർഥാസി
സാഗരം വൃതിവർതിതും |
മാമധിഷ്ഠായ വിസ്തീർണം
ശതയോജനമായതം || 5.38.3 ||

ദ്വിതീയം കാരണം യച്ച
ബ്രവീഷി വിനയാൻവിതേ |

രാമാദന്യസ്യ നാർഹാമി
സംസർഗമിതി ജാനകി || 5.38.4 ||

ഏതത് തേ ദേവി സദ്യശം
പത്യാസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ |
കാ ഹ്യന്യോ ത്വാമൃതേ ദേവി
ബ്രൂയാദ് വചനമീദൃശം || 5.38.5 ||

ശ്രോഷ്യതേ ചൈവ കാകുത്സ്ഥഃ
സർവം നിരവശേഷതഃ |
ചേഷ്ടിതം യത് ത്വയാ ദേവി
ഭാഷിതം ച മമാഗ്രതഃ || 5.38.6 ||

കാരണൈർബഹുഭിർദേവി
രാമപ്രിയചികീർഷയാ |
സ്നേഹപ്രസ്കന്നമനസാ
മയൈതത് സമുദീരിതം || 5.38.7 ||

ലങ്കായാ ദുഷ്പ്രവേശത്യാദ്
ദുസ്തരത്യാൻമഹോദധേഃ |
സാമർത്ഥ്യാദാത്മനശ്ചൈവ
മയൈതത് സമുദീരിതം || 5.38.8 ||

ഇച്ഛാമി ത്വാം സമാനേതു -
മദ്യൈവ രഘുനന്ദിനാ |
ഗുരുസ്നേഹേന ഭക്ത്യാ ച
നാൻയഥാ തദുദാഹൃതം || 5.38.9 ||

യദി നോത്സഹസേ യാതും
മയാ സാർധമനിന്ദിതേ |

അഭിജ്ഞാനം പ്രയച്ഛ ത്വം
ജാനീയാദ് രാഘവോ ഹി യത് || 5.38.10 ||

ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
സീതാ സുരസുതോപമാ |
ഉവാച വചനം മന്ദം
ബാഷ്പപ്രഗ്രഥിതാക്ഷരം || 5.38.11 ||

ഇദം ശ്രേഷ്ഠമഭിജ്ഞാനം
ബ്രൂയാസ്ത്വം തു മമ പ്രിയം |
ശൈലസ്യ ചിത്രകൂടസ്യ
പാദേ പൂർവോത്തരേ പദേ || 5.38.12 ||

താപസാശ്രമവാസിൻയാഃ
പ്രാജ്യമൂലഫലോദകേ |
തസ്മിൻ സിദ്ധാശ്രിതേ ദേശേ
മന്ദാകിന്യവിദൂരതഃ || 5.38.13 ||

തസ്യോപവനഖണ്ഡേഷു
നാനാപുഷ്പസുഗന്ധിഷു |
വിഹൃത്യ സലിലേ ക്ലിന്നോ
മമാങ്കേ സമുപാവിശഃ || 5.38.14 ||

തതോ മാംസസമായുക്തോ
വായസഃ പര്യതുണ്ഡയത് |
തമഹം ലോഷ്ടമുദ്യമ്യ
വാരയാമി സ്ഥ വായസം || 5.38.15 ||

ദാരയൻ സ ച മാം കാക -
സ്തത്രൈത്രവ പരിലീയതേ |

ന ചാപ്യുപാരമൻമാംസാദ്
ഭക്ഷാർഥീ ബലിഭോജനഃ || 5.38.16 ||

ഉത്കർഷന്ത്യാം ച രശനാം
ക്രൂദ്ധായാം മയി പക്ഷിണേ |
സ്രംസമാനേ ച വസനേ
തതോ ദൃഷ്ടാ ത്വയാ ഹൃഹം || 5.38.17 ||

ത്വയാ വിഹസിതാ ചാഹം
ക്രൂദ്ധാ സംലജ്ജിതാ തദാ |
ഭക്ഷ്യഗൃദ്ധേന കാകേന
ദാരിതാ ത്വാമുപാഗതാ || 5.38.18 ||

തതഃ ശ്രാന്താഹമുത്സംഗ -
മാസീനസ്യ തവാവിശം |
ക്രൂധ്യന്തീവ പ്രഹൃഷ്ടേന
ത്വയാഹം പരിസാന്തിതാ || 5.38.19 ||

ബാഷ്പപൂർണമുഖീ മന്ദം
ചക്ഷുഷീ പരിമാർജതീ |
ലക്ഷിതാഹം ത്വയാ നാഥ
വായസേന പ്രകോപിതാ || 5.38.20 ||

പരിശ്രമാച്ച സുപ്താ ഹേ
രാഘവാങ്കേജ്ജ്വഹം ചിരം |
പർത്വായേണ പ്രസുപ്തശ്ച
മമാങ്കേ ഭരതാഗ്രജഃ || 5.38.21 ||

സ തത്ര പുനരേവഥ
വായസഃ സമുപാഗമത് |

തതഃ സുപ്തപ്രബുദ്ധാം മാം
 രാഘവാങ്കാത് സമുത്ഥിതാം |
 വായസഃ സഹസാഗമ്യ
 വിദദാര സ്തനാന്തരേ || 5.38.22 ||

പുനഃ പുനരഥോത്പത്യ
 വിദദാര സ മാം ഭൃശം |
 തതഃ സമുത്ഥിതോ രാമോ
 മുക്തൈഃ ശോണിതബിന്ദുഭിഃ || 5.38.23 ||

സ മാം ഭൃഷ്ട്വാ മഹാബാഹു -
 ര്വിതുന്നാം സ്തനയോസ്തദാ |
 ആശീവിഷ ഇവ ക്രുദ്ധഃ
 ശ്വസൻ വാക്യമഭാഷത || 5.38.24 ||

കേന തേ നാഗനാസോരു
 വിക്ഷതം വൈ സ്തനാന്തരം |
 കഃ ക്രീഡതി സരോഷേണ
 പഞ്ചവക്ത്രേണ ഭോഗിനാ || 5.38.25 ||

വീക്ഷമാണസ്തതസ്തം വൈ
 വായസം സമവൈക്ഷത |
 നഖൈഃ സരുധിരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
 ര്മാമേവാഭിമുഖം സ്ഥിതം || 5.38.26 ||

പുത്രഃ കില സ ശക്രസ്യ
 വായസഃ പതതാം വരഃ |
 ധരാന്തരം ഗതഃ ശീഘ്രം
 പവനസ്യ ഗതൗ സമഃ || 5.38.27 ||

തതസ്തസ്മിൻ മഹാബാഹുഃ
 കോപസംവർതിതേക്ഷണം |
 വായസേ കൃതവാൻ ക്രൂരാം
 മതിം മതിമതാം വരഃ || 5.38.28 ||

സ ദർഭസംസ്തരാദ് ഗൃഹ്യ
 ബ്രഹ്മണോസ്ത്രേണ യോജയത് |
 സ ദീപ്ത ഇവ കാലാഗ്നി -
 രജ്ജ്യാലാഭിമുഖോ ദ്വിജം || 5.38.29 ||

സ തം പ്രദീപ്തം ചിക്ഷേപ
 ദർഭം തം വായസം പ്രതി |
 തതസ്തു വായസം ദർഭഃ
 സോബ്ബരേന്ദുജഗാമ ഹ || 5.38.30 ||

അനുസൃഷ്ടസ്തദാ കാകോ
 ജഗാമ വിവിധാം ഗതിം |
 ത്രാണകാമ ഇമം ലോകം
 സർവം വൈ വിചചാര ഹ || 5.38.31 ||

സ പിത്രോ ച പരിത്യക്തഃ
 സർവൈശ്ച പരമർഷിഭിഃ |
 ത്രീൻ ലോകാൻ സമ്പരിക്രമ്യ
 തഥേവ ശരണം ഗതഃ || 5.38.32 ||

സ തം നിപതിതം ഭൂമൗ
 ശരൺയഃ ശരണാഗതം |
 വധാർഹമപി കാകുത്സ്ഥഃ
 കൃപയാ പര്യപാലയത് || 5.38.33 ||

പരിദ്യൂനം വിവർണം ച
 പതമാനം തമബ്രവീത് |
 മോഘമസ്ത്രം ന ശക്യം തു
 ബ്രാഹ്മം കർതും തദുച്യതാം || 5.38.34 ||

തതസ്തന്യാക്ഷി കാകസ്യ
 ഹിനസ്തി സ്ഥ സ ദക്ഷിണം |
 ദത്ത്വാ തു ദക്ഷിണം നേത്രം
 പ്രാണേഭ്യഃ പരിരക്ഷിതഃ || 5.38.35 ||

സ രാമായ നമസ്കൃത്വാ
 രാജേണ ദശരമായ ച |
 വിസൃഷ്ടസ്തേന വീരേണ
 പ്രതിപേദേ സ്വമാലയം || 5.38.36 ||

മത്കൃതേ കാകമാത്രേപി
 ബ്രഹ്മാസ്ത്രം സമുദീരിതം |
 കസ്മാദ് യോ മാഹരത് ത്വന്തഃ
 ക്ഷമസേ തം മഹീപതേ || 5.38.37 ||

സ കുരുഷ്വ മഹോത്സാഹാം
 കൃപാം മയി നരർഷഭ |
 ത്വയാ നാമവതീ നാമ
 ഹ്യനാമാ ഇവ ദൃശ്യതേ || 5.38.38 ||

ആനൃശംസ്യം പരോ ധർമ -
 സ്ത്വന്ത ഏവ മയാ ശ്രുതം |
 ജാനാമി ത്വാം മഹാവീര്യം
 മഹോത്സാഹം മഹാബലം || 5.38.39 ||

അപാരവാരമക്ഷോഭ്യം

ഗാഢീർയാത് സാഗരോപമം |

ഭർതാരം സസമുദ്രായാ

ധരൺയാ വാസവോപമം || 5.38.40 ||

ഏവമസ്ത്രവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ

ബലവാൻ സത്ത്വവാനപി |

കിമർഥമസ്ത്രം രക്ഷഃസു

ന യോജയസി രാഘവ || 5.38.41 ||

ന നാഗാ നാപി ഗന്ധർവാ

ന സുരാ ന മരുദ്ഗണാഃ |

രാമസ്യ സമരേ വേഗം

ശക്താഃ പ്രതിസമീഹിതും || 5.38.42 ||

തസ്യ വീര്യവതഃ കച്ചിദ്

യദ്യസ്തി മയി സംഭ്രമഃ |

കിമർഥം ന ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈഃ

ക്ഷയം നയതി രാക്ഷസാൻ || 5.38.43 ||

ഭ്രാതൃരാദേശമാദായ

ലക്ഷ്മണോ വാ പരന്തപഃ |

കസ്യ ഹേതോർന മാം വീരഃ

പരിത്രാതി മഹാബലഃ || 5.38.44 ||

യദി തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ

വായ്വിന്ദ്രസമതേജസൗ |

സുരാണാമപി ദുർധർഷൗ

കിമർഥം മാമുപേക്ഷതഃ || 5.38.45 ||

മമൈവ ദുഷ്കൃതം കിഞ്ചി -
 ന്മഹദസ്തി ന സംശയഃ |
 സമർഥാവപി തൗ യന്മാം
 നാവേക്ഷേതേ പരന്തപൗ || 5.38.46 ||

വൈദേഹ്യാ വചനം ശ്രുത്വാ
 കരുണം സാശ്രു ഭാഷിതം |
 അമാബ്രവീൻമഹാതേജാ
 ഹനുമാൻ ഹരിയൂഥപഃ || 5.38.47 ||

ത്വച്ഛ്യാകവിമുഖോ രാമോ
 ദേവി സത്യേന തേ ശപേ |
 രാമേ ദുഃഖാഭിപന്നേ തു
 ലക്ഷ്മണഃ പരിതപ്യതേ || 5.38.48 ||

കമഞ്ചിദ് ഭവതീ ദൃഷ്ടാ
 ന കാലഃ പരിശോചിതും |
 ഇമം മുഹൂർത്തം ദുഃഖാനാ -
 മന്തം ദ്രക്ഷ്യസി ശോഭനേ || 5.38.49 ||

താവുഭൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
 രാജപുത്രൗ മഹാബലൗ |
 ത്വദുർശനകൃതോത്സാഹൗ
 ലോകാൻ ഭസ്മീകരിഷ്യതഃ || 5.38.50 ||

ഹത്വാ ച സമരക്രൂരം
 രാവണം സഹബാന്ധവം |
 രാഘവസ്ത്വാം വിശാലാക്ഷി
 സ്വാം പുരീം പ്രതി നേഷ്യതി || 5.38.51 ||

ബ്രൂഹി യദ് രാഘവോ വാച്യോ
 ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ |
 സുഗ്രീവോ വാപി തേജസ്വീ
 ഹരയോ വാ സമാഗതാഃ || 5.38.52 ||

ഇത്യുക്തവതി തസ്മിംശ്ച
 സീതാ പുനരമാബ്രവീത് |
 കൗസൽയാ ലോകഭർതാരം
 സുഷുവേ യം മനസ്വിനീ || 5.38.53 ||

തം മമാർഥേ സുഖം പുച്ഛ
 ശിരസാ ചാഭിവാദയ |
 സ്രജശ്ച സർവരത്താനി
 പ്രിയായാശ്ച വരാംഗനാഃ || 5.38.54 ||

ഐശ്വര്യം ച വിശാലായാം
 പൃഥിവ്യാമപി ദുർലഭം |
 പിതരം മാതരം ചൈവ
 സമ്മാൻയാഭിപ്രസാദ്യ ച || 5.38.55 ||

അനുപ്രവ്രജിതോ രാമം
 സുമിത്രാ യേന സുപ്രജാഃ |
 ആനുകൂൽയേന ധർമാത്മാ
 ത്യക്ത്വാ സുഖമനുത്തമം || 5.38.56 ||

അനുഗച്ഛതി കാകുത്സ്ഥം
 ഭ്രാതരം പാലയൻ വനേ |
 സിംഹസ്കന്ധോ മഹാബാഹു -
 ര്മനസ്വീ പ്രിയദർശനഃ || 5.38.57 ||

പിതൃവദ് വർത്തതേ രാമേ
 മാതൃവന്മാം സമാചരത് |
 ഹ്രിയമാണാം തദാ വീരോ
 ന തു മാം വേദ ലക്ഷ്മണം || 5.38.58 ||

വൃദ്ധോപസേവീ ലക്ഷ്മീവാൻ
 ശക്തോ ന ബഹുഭാഷിതാ |
 രാജപുത്രപ്രിയശ്രേഷ്ഠഃ
 സദൃശഃ ശ്വശൂരസ്യ മേ || 5.38.59 ||

മത്തഃ പ്രിയതരോ നിത്യം
 ഭ്രാതാ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണം |
 നിയുക്തോ ധൂരി യസ്യാം തു
 താമുദ്യഹതി വീര്യവാൻ || 5.38.60 ||

യം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവോ നൈവ
 വൃത്തമാർയമനുസ്മരത് |
 സ മമാർഥായ കുശലം
 വക്തവ്യോ വചനാൻമമ || 5.38.61 ||

മൃദുർനിത്യം ശുചിർദക്ഷഃ
 പ്രിയോ രാമസ്യ ലക്ഷ്മണം |
 യഥാ ഹി വാനരശ്രേഷ്ഠ
 ദുഃഖക്ഷയകരോ ഭവേത് || 5.38.62 ||

ത്വമസ്മിൻ കാർയനിർവാഹേ
 പ്രമാണം ഹരിയൂഥപ |
 രാഘവസ്ത്വത്സമാരംഭാ -
 ന്മയി യത്നപരോ ഭവേത് || 5.38.63 ||

ഇദം ബ്രൂയാശ്ച മേ നാഥം
 ശൂരം രാമം പുനഃ പുനഃ |
 ജീവിതം ധാരയിഷ്ടാമി
 മാസം ദശരഥാത്മജ || 5.38.64 ||

ഊർധ്വം മാസാന്ന ജീവേയം
 സത്യേനാഹം ബ്രവീമി തേ |
 രാവണേനോപരുദ്ധാം മാം
 നികൃത്യാ പാപകർമണാ |
 ത്രാതുമർഹസി വീര ത്വം
 പാതാലാദിവ കൗശികീം || 5.38.65 ||

തതോ വസ്ത്രഗതം മുക്ത്യാ
 ദിവ്യം ചൂഡാമണിം ശുഭം |
 പ്രദേയോ രാഘവായേതി
 സീതാ ഹനുമതേ ദദൗ || 5.38.66 ||

പ്രതിഗൃഹ്യ തതോ വീരോ
 മണിരത്നമനുത്തമം |
 അംഗുൽയാ യോജയാമാസ
 നഹ്യസ്യ പ്രാഭവദ് ഭുജഃ || 5.38.67 ||

മണിരത്നം കപിവരഃ
 പ്രതിഗൃഹ്യാഭിവാദ്യ ച |
 സീതാം പ്രദക്ഷിണം കൃത്യാ
 പ്രണതഃ പാർശ്വതഃ സ്ഥിതഃ || 5.38.68 ||

ഹർഷേണ മഹതാ യുക്തഃ
 സീതാദർശനജ്ഞന സഃ |

ഹൃദയേന ഗതോ രാമം

ലക്ഷ്മണം ച സലക്ഷണം || 5.38.69 ||

മണിവരമുപഗൃഹ്യ തം മഹാർഹം

ജനകന്യുപാത്മജയാ ധൃതം പ്രഭാവായ് |

ഗിരിവരപവനാവധൂതമുക്തഃ

സുഖിതമനാഃ പ്രതിസങ്ക്രമം പ്രപേദേ || 5.38.70 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ||